

Molnárné Vámos Katalin

Élménypedagógia: a Petőfi Irodalmi Múzeum Weöres-kiállítása

Tanári pályámon számtalanszor tapasztaltam, hogy a diákok jobban megnyílnak, más arcukat mutatják, ha kivisszük őket az iskola épületéből, ha osztálykirándulás, kávéházi, irodalmi vagy sírkerti séta, ha színház- vagy múzeumlátogatás formájában szabadságot biztosítunk számukra, ha lehetőséget teremtünk kreativitásuk, képességeik, játékos kedvük megmutatására. Nem szabad lenézni a digitális nemzedéket, a diákok nagyon tájékozottak bizonyos információk megszerzése területén, sokat és sokszor olvasnak, filmeznek, rendeznek; csupán más nyelven kell őket megszólítani, partnerként kell őket kezelni, és feltárni előttük olyan lehetőségeket, mint például a *Petőfi Irodalmi Múzeum* zseniális múzeumpedagógiai foglalkozásai, az állandó és időszaki kiállítások színes, ötletes, lenyűgöző világa.

A PIM-ben Weöres Sándor születésének századik évfordulójára készült el a *Weöres 100* című mesevilág, kicsik és nagyok öröme. A produkció *A megmozdult szótár* elnevezés alatt látható, s az irodalmi kiállításokra jellemző hagyományos elemeket a legmodernebb multimédiás, interaktív és nyelvi játékokkal ötvözi. A kiállítás kurátora *Hegyri Katalin irodalmi muzeológus*, látványtervezője *Mihalkov György*. Weöres Sándor költészetét és életét játékos módon bemutató 11 interaktív installáció a *Moholy-Nagy Művészeti Egyetem Kreatív Technológia Laborjának* közreműködésével készült.

Az anyag kiválóan használható a legkülönfélébb korosztályok számára, s mindenképpen örömteli és önfelelt élményeket szerezhet diáknak, tanárnak, múzeumpedagógusnak egyaránt. Az alsós korosztály a *Bóbita* és a *Ha a világ rigó lenne* című jól ismert Weöres-kötetek alkotásaival találkozhat a múzeumban. A kiállítóterbe érkező látogatók előtt a szótár hirtelen megmozdul, és animációk sokaságával invitál a terembe. A kiállítás címadó versének szójátékai Weöres Sándor rajzstílusában elevenednek meg a fogadófalón. A „szólányek” a terem felé repülnek, ugrándoznak, bukfenceznek, akárcsak a weöresi fantáziavilág jellemző figurái. A kicsik és a nagyok is kezükbe vehetik a különféle plüss gyümölcsöket, s meghallgathatják, hogy azok miről mesélnek nekik. Az alma, a galagonya és a szőlő mind egy-egy ismert vagy kevésbé ismert mondókát vagy verset tartogat számukra. Minden megfogható, megtapintható, megsimogatható, megfújható, megszagolható a termekben, így mind a (kis)diák, mind a pedagógus felszabadulhat, s boldogan játszhat együtt. A múzeumpedagógus (látogatásunk idején a kedves, mosolygós Bauernhuber Enikő) amellet, hogy röviden elmeséli azokat az életrajzi elemeket, amelyek kiemelten fontosak a költő pályaképeben, folyamatos kérdésekkel, érzelmi reakciók felkeltésével, játékos huncutsággal vezeti be a diákokat Weöres világába.

A *Verstapintó* elnevezésű installáció segítségével kipróbálhatjuk, milyen érzés lenne egy verset kézbe venni. A kiállítás tervezői speciális technikával térbeli objektumokká alakították a költeményeket, és 3D-s nyomtatóval kinyomtatták azokat. A hengertestek felületén a rövid és hosszú, puha és szúrós kitüremkedések a versek ritmusát és hangrendiségét teszik tapinthatóvá. A *Verskoppintó* arra utal, hogy Weöres Sándor költészetéről legtöbbünknek a versek zeneisége jut eszébe. A *Verskoppintó* szórakoztató módon

vezet be a szövegek ritmikai világába: a képernyőn megjelenő versek ritmusát kell leköpognünk. Korosztálytól függetlenül érdemes kipróbálni ezt a játékot, türelmet, figyelmet, koncentrációt igényel, majd sikerélményt nyújt! Látogatásunk alkalmával ez a játék okozta az egyik legnagyobb élményt, s izgalmas volt látni, hogy a tanórákon unalmasnak tűnő skandálás hogyan válik a PIM-ben szórakoztató kihívássá.

A kisebb diákok számára Weöres Sándor *Déli felhők* című versében szereplő Katóka szeme előtt változnak át a felhők Mog királyné, a cirkusz hercegnőjévé, a bolonddá. A gyerekek a játékos feladatok után kézműves foglalkozás keretében készíthetik el a vers illusztrált kiadását, amit haza is vihetnek, s otthon megmutathatják szüleiknek, barátaiknak. Ha a zene világa vonzza inkább a nebulókat, akkor különféle ritmikái, nyelvi és logikai játékokon keresztül kerülhetnek egyre közelebb a költészet és Weöres Sándor titkaihoz. A kalandok során kiderül, mit takarnak a foglalkozás címében jelölt fogalmak (pl. asztrény, borjuh), s közös munkában megírják és megszólaltatják Ung király énekét. A múzeumpedagógusok elmondása szerint egyes kisiskolás csoportok még maguktól is dalra fakadnak, s önfeledten éneklnek például három szólamban a Paripám csodaszép pejko kezdetű megzenésített Weöres-verset.

A felső tagozatosoknak inkább a *Birkaiskola* című múzeumpedagógiai foglalkozást ajánlom, amelynek keretében játékos verstani ismeretterjesztés folyik Weöres Sándor költeményeinek segítségével. A rendkívüli tanóra során azt vizsgálják meg a diákok, mitől válik egy szöveg lírává, mi lehet a ritmus, a hangzás, a rím szerepe a költészetben. Ez a program gyakorlatilag egyfajta poétikai iskola kezdőknek és haladóknak egyaránt.

A gimnazista korosztály és különösen a 11-12. osztályos diákok, illetve az őket tanító tanárok számára a *Versgalaxis – Weöres Sándor-pályakép* című foglalkozás lehet izgalmas időtöltés. Az egy-másfél órás időtartam alatt a múzeumpedagógusok az ars poetikus versek, írások és a költővel készült interjúk segítségével sok játékos gyakorlat formájá-

ban járják körül a Weöres-életmű főbb témáit. A fókuszban A vers születése, a Psyché, a feltámasztott keleti mítoszok és bölcseszettek gondolatvilága, valamint a vers és a zene kapcsolata áll. Én ezt a programot választottam 11.-es és 12.-es magyar fakultációs csoportom számára. A diákok önfeledten alkottak, kipróbálhatták, hogy milyen érzés lehet, amikor versek áramlanak ki a költők tollából. Rajzolhattak, kísérletezhetek, szabadon létrehozhattak új verssorokat. Mialatt a vonalakat kanyarították, hallották is a verseket, éppen onnan, ahol a sorok rajzolásában tartottak. Az installáció nyomán saját alkotásukon keresztül fedezhették fel az írás élményét, nehézségeit és lehetőségeit.

A *Gondolatfűjás* elnevezésű játék keretében a látogató belelegezheti, majd kifűjhatja a költő gondolatait. Minden egyes fűjással újabb és újabb versrészletek jelennek meg a vásznon. Az installáció a gondolatok szépségét és illékonyágát teszi láthatóvá. A *Versfoltzó*ban pedig Weöres Sándor állatversei kelnek életre. Ebben az interaktív játékban a betűk megelevenednek, a fényt a tenyerünkbe vehetjük. A múzeumjáró élvezheti, amint „elkapja, majd a helyére teszi” az elkóborolt szavakat. Talán ez a feladat volt a legvonzóbb a diákok számára. Hosszan próbálgatták, miként lehet figyelemmel és türelemmel csodás költeményeket alkotni, kézzel tapinthatóan.

A legösszetettebb installáció a *Galaxis*. A képernyőn Weöres költészetének univerzumát reprezentáló 80 verset látunk interaktív adatvizualizációban. A látogató galaxiszerű elrendezésben hasonlíthatja össze egymással a verseket különböző szempontok alapján, mint például a költemények tematikája, a versbeli beszélő és a megszólított viszonya, a költemény térszerkezete vagy metrikája. Minden egyes szempontváltáskor átrendeződik a galaxis, a hasonló elemek közelebb kerülnek egymáshoz, az eltérők viszont kiszorulnak a képernyő szélére. Az installáció segítségével új versekre, szempontokra bukkanhatunk, de nyomon követhetjük egy-egy kiválasztott vers mozgását is. A versek teljes szövege olvasható is a képernyőn.

Látható tehát, hogy a Petőfi Irodalmi Múzeum ismét egy újabb gyöngyszemmel gazdagította ötletes, varázslatos, interaktív kiállításainak sorát. Ha egy tanár részt kíván venni valamely, a múzeum pedagógusai által felkínált programban diákjaival, keresse a múzeumpedagógusokat, bármelyikük kiváló, élvezetes foglalkozást tart a diákok számára. Ugyan szerencsés legalább két-három héttel korábban bejelentkezni, s a belépődíjon felül külön kell fizetni a foglalkozásokért is, ennek összege azonban méltányos, s a pedagógus önfeledten szórakozhat együtt diákjaival a foglalkozás ideje alatt. Akkor lehet igazán hasznos az adott irodalmi anyag a diákok számára, ha tanárunk előkészíti a látogatást, s felveszi a kapcsolatot a múzeumpedagógussal, majd az iskolába visszatérve feldolgozza a látottakat, megbeszéli tanítványaival az élményeket. Ehhez egyaránt szerencsésnek tartom a játékos formát, a tesztszerű feldolgozást vagy akár az „otthoni” kiállítás-építést is. A múzeum igény szerint különféle segédanyagokkal látja el a szaktanárt. Vidéki iskolák számára jó hír, hogy a MÁV díjmentes utazási lehetőséget biztosít a PIM megtekintésére. A kiállítások külön érdeme, hogy virtuálisan is megtekinthetők, illetve mobilak, idővel „elindulnak és bejárják az országot”, így eljutnak az ország távolabbi városaiba, falvaiba is. Így történik ez 2014 nyarán is, amikor a Weöres-kiállítás elindul „a teljesség felé”.